

Természetvédelem a 150 éves Erdészeti Lapokban

Az a néhány megszállott, aki hajlandó volt a természetvédelem történetének feltárásával bíbelődni, egyetértett abban, hogy a természetvédelem hazai történetének számos eseménye közül a legmeghatározóbbak: a trianoni határok meghúzása; az első természetvédelmi törvény (1935-ben történt) megalkotása; a második világháború; valamint 1971, amióta hazánkban jogilag lehet nemzeti parkot alapítani. A folyóirat lapoztatása közben hamar kiderült azonban, hogy lapunk szerzőit a természetvédelem korai periódusa hidegen hagyta, és a téma csak az utóbbi néhány évtizedben sarkallta őket megszólalásra.

A természetvédelem múltjának legjobb ismerője *Oroszi Sándor*. Kutatásainak eredményét az első természetvédelmi törvény megalkotásának ötvenedik évfordulója alkalmából az OEE kiadványaként „A magyar természetvédelem kezdetei” címen 1986-ban jelentette meg. Ebből megállapítható, hogy a vizsgált időszak első 125 esztendeje az EL-ban történő megjelenés tekintetében jelentéktelennek tekinthető. E több mint egy évszázad alatt az EL-ban e témakörben megjelent 40 írásnak napjainkban már jelképes értéke is alig van. Néhány kivételtől eltekintve az írások szerzői is ismeretlenek. Emiatt azok névsora érdekesebb, akik e témakörben ötven évvel ezelőtt lapunkban egy sort sem írtak. Hihetetlennek tűnik, de közöttük szerepel a természetvédelem szinte valamennyi kezdeményezője, hivatásos és műkedvelő vezéralakja, így *Kaán Károly*, *Cholnoky Jenő*, *Molcsányi Gábor*, *Vadász Elemér*, *Tildy Zoltán*, *Kenyeres Lajos* és mások. Ők e tárgyú írásaikat az *Aquivalában*, a *Természetudományi Közlönyben*, újabban pedig a *Búvárban* jelentették meg. Egyesületünk lapjának első száz esztendejében természetvédelmi tárgyú írás csak minden harmincadik számban olvasható. Lapunk szerzőit és olvasóit a természetvédelem csak az első – nagy kiterjedésű erdőterületeket is magukba foglaló – nemzeti parkok létesítése, és tájvédelmi körzetek kijelölése után kezdte érdekelni, de a gondolatok és az indulatok írásos megjelenéséig további tíz-tizenöt évet kellett várni.

* az Országos Természetvédelmi Hivatal egykori elnöke, nyugalmazott környezetvédelmi és vízgazdálkodási miniszterhelyettes

Ez a közömbösnek tekinthető időszak 1989-ben véget ért. Az első területvédetté nyilvánításának ötvenedik évfordulója alkalmából (ami egybe esett az ezredik terület oltalom alá helyezésével), a természetvédelmi főhatóság mintegy 120 hivatásos és önkéntes természetvédő részvételével a helyszínen méltóságtejes megemlékezést szervezett. Ez az ünnepség az erdészeknek az elvárhatónál kisebb arányú részvétele miatt féloldalásra sikerült, amit azonban helyrehozni látszott az a különleges figyelem, amellyel *Solymos Rezső* főszerkesztőnek és *Jerôme Renének* köszönhetően 1990 márciusában az Egyesület megjelentette a folyóirat **természetvédelmi különszámát**. Ebben a természetvédelem tíz legilletékesebb hivatásos művelője (négy erdész, két-két kertész és mezőgazdász, valamint egy tanár és egy ökológus) bemutatta a természetvédelem múltját, jelenét, és felvázolta annak jövőjét. Ez a két időpont túlzás nélkül tekinthető az erdészek és a természetvédők békés egymás mellett élése legkiemelkedőbb ünnepének.

Az ezt követő két évtizedben a természetvédelmet is érintő írások száma ugrásszerűen megnövekedett. A természetvédelemmel foglalkozó mintegy 350 legjelentősebb (évente 18) írás elemzéséből kiderül, hogy a cikkek közül 150 *Bartha Dénes* és néhány szerzőtársa, 50 körüli pedig *Andrési Pál* nevéhez fűződik. Ezzel párhuzamosan 8-10 erdészeti képesítésű, rendszeresen publikáló (pl. *Agócs József*, *Pápai Gábor*, *Szodfridt István*, *Gencsi Zoltán*, *Mátyás Csaba*, *Bús Mária*, e sorok írója stb.), valamint 40-50 alkalmi (vagyis csak 2-3 írást megjelentető) szerző írása jelent meg.

A természetvédelem iránt elkötelezett mintegy 300 írás közül 260 körülinek az alkotója erdész végzettségű. E nagyjából 60 szerző ritka kivétellel erdőfelügyelő, erdőrendező, oktató, hivatásos természetvédő és kutató, vagyis nem erdőgazdasági alkalmazott. A ritka kivételek között említendő az az írás, melyek a természetszerű erdőgazdálkodás módszereinek szélesebb körű elterjesztését célozzák, így kívánva összehangolni a gazdálkodás érdekeit a természeti érdekek védelmével. Az erdőgazdaságoknál dolgozó kollégák írásai közül a legfigyelemreméltóbbak szerzői: *Papp Tivadar*,

Madas László, *Varga Béla*, *Bartha Pál*, *Csépányi Péter*, *Szomoragd Ferenc*, *Czerny Károly* stb. Szintén e körbe tartozik az a 40-50 cikk, amelyek szerzője nem erdész, hanem geológus, botanikus, zoológus, tanár, mezőgazdász, kertész, ökológus és más szakmabeli, akik képzettségüktől és beosztásuktól függetlenül tenni akartak valamit az erdőgazdálkodás és a természetvédelem együttműködése érdekében.

A természetvédelemmel foglalkozó írások gyakoriságának növekedésével a hangneme fokozatosan eldurvult. Az eddig ismert írások néhány elszigetelt esettől eltekintve tárgyilagosak, szakszerűek, és konstruktívak voltak, de idővel egyre sértődöttebbek, személyeskedőbbek, szakszerűtlenebbek következtek. Egyes szerzők oktatás helyett a kioktatást, ismeretterjesztés helyett a félrevezetést, bírálat helyett az ítélkezést, helyreigazítás helyett pedig a kiátkozást választották.

A természetvédelem ügyét szolgálni kívánó és a kisebb-nagyobb hibákat kijavítani akaró szerzők és írásaik után említjük azt a kereken 50 írást, amelynek 30-40 szerzője a természetvédelem törekvéseivel alapvetően vagy nagy részben nem értett egyet. Az e csoportba tartozó írások egy része a természetvédelem törekvéseit általában feleslegesnek vagy akár károsnak tekinti, míg mások a célokkal (a természeti értékek megőrzése) nem vitatkoznak, csak az eszközökkel (pl. az erdészetben kívüli, önálló szervezet) vagy az abban érdekelt személyekkel (pl. rosszul értelmezett szakmai féltékenységből) nem értenek egyet. Lapunk jellegéből és a fenti ismertetésekből kiderül, hogy ebben a csoportban legtöbben az egykori állami erdőgazdaságok és ezek jogutódjainak alkalmazottai, valamint egyéb erdőgazdálkodók (pl. tsz-erdészek, magánerdő-tulajdonosok) voltak.

A természetvédelemmel nem rokonszenvezők írásainak hangneme sok esetben elérte a megengedhetőség határát. A természetvédők és az erdészek többsége az ilyen megnyilatkozásokat agyonhallgatással „torolta” meg. E körben kialakult két jellemző álláspont:

– (egy olvasói): „...Egy bizonyos színvonal alatti írás alkotójával nem vagyok hajlandó vitázni.”

Inség, sztrájk és erdő!

Hazánkat illetőleg is el lehet mondani a legbiztosabb meggyőződéssel, hogy ha Árva, Liptó, Trencsén stb. vármegyék most kopár hegységein a hajdan lepusztított erdők helyett újakat neveltek volna, akkor ama vármegyék népeinek téli keresetforrása most nem hiányoznék, mert az erdők munkát és ezzel kenyeret adnának addig, míg a földmivelő nép más keresethez juthat. És így is volt ez addig, míg a felvidéki birtokos osztály erdejét rendesen kezelte s míg maga alatt is le nem vágta a fát, vagyonának ez állandóan jövedelmező tőkét az erdőtörvényünk megalkotása előtti időben tönkre még nem tette; míg most nem kis részben maga is csaknem hasonló nélkülözések sorsára jutva tengődik, eddigi jobbágya pedig kétségbe esve fordul Amerika felé vagy itthon túri és szenvedni a kenyér hiányát.

[...] mely országnak termőföldjében oly gazdag ereje van, mint hazánknak s erre oly gyér népessége, mint a mi földünknek, addig a legelső szükség a termőföld kellő kihasználására és megművelésére törekedni s ez a földmivelés lehető legbelterjesebb kifejlesztése.

Erre kell tehát minden vidéken, minden vármegyében dolgozni; a mi pedig mostani inséges vidékeinket illeti, jó lesz mélyen emlékezetünkbe vésni és teendőink legsürgősebbjei közé sorozni, hogy a felvidék népének biztos megélhetésére a legbizonyosabb orvosság azok kopár hegységeinek megfelelő fanemekkel való erdősítése s most meglévő erdeinknek leggondosabb megvédelmezése és fentartása s hogy irtózzék mindenki olyanok szószólójává lenni, kik a pillanatnyi érdek kielégítése végett a nép jövőjét biztosító erdők feláldozását vagy azok megrontó kihasználását kívánják.

Bedő Albert.

(EL 1892. április, 229. oldal)

– (főszerkesztői): „...Csak olyan írásokat közölhetek, amelyeket megírnak, ... ha kevés az írás, akkor a kevésbé színvonalasak jelennek meg. Olykor nincs idő az írások lektorálására, mindenkinek vállalnia kell a nézeteit.”

Időrendben az elmúlt 25 évben jelentek meg és napjainkban is megjelennek azok az írások, amelyek az erdészeti ágazat sanyarú helyzetét, az erdészet lejtmenetét részben vagy egészben, jogosan vagy igazságtalanul a természetvédelem rovására írják. Legfontosabb érveik:

– A **jogszabályok** igazságtalanul részrehajlóak, túlságosan kedveznek a természetvédelemnek és ártanak az erdésznek.

– Felesleges és költséges volt a **természetvédelem szervezetét** kiépíteni, hiszen a védett természeti értékek kezelését az erdőgazdasági részvénytársaságok továbbra is olcsóbban, bürokráciamentesebben és szakszerűbben el tudnák látni.

– Nem lenne szabad a **védett erdőterületek** kezelését a természetvédelem dilettánsaira bízni, az erdőgazdaságok kezelésében álló erdők most is sokkal jobb állapotban vannak, mint amelyeket a nemzetipark-igazgatóságok kezelnek. A legtöbb erdész úgy gondolja (vagy hosszú időn keresztül úgy gondolta), hogy az összes erdő, ha nem is Krisztus születésétől, de a honfoglalástól feltétlenül az (állam)erdé-

szeté, (ahol a vízügy, az állami gazdaság, a honvédség és mindenki más megtűrt idegen). Ez a gondolkodásmód többé-kevésbé elfogadhatónak tűnne, ha a honfoglalás időpontját 1945-re, az erdők államosításának időpontjára tenéknk.

– Az erdészek **favágóvá** történt minősítése a természetvédők műve.

– Az egyébként is agyonterhelt erdészeket **nemzetközi blöffökkel** vezetik félre. (Pl.: „a Földet nem nagyszüleinktől örököltük, hanem unokáinktól kaptuk kölcsön”. „Gondolkozz globálisan, cselekedj lokálisan”.) Vannak azonban hazai gyártmányú blöffök is, pl.: „Legyünk az erdőért, hogy az erdő lehessen értünk!”

– Szakmához nem értő emberek szakszerűtlenül kárhozzátják az **idegenből betelepített fafajokat és a sarj eredetű erdőket**. (Pl.: az akácot, meg az atlaszcédrust.)

– **A magyar emberek nem akarnak nemzeti parkokat.**

– A természetvédelem legalsóbb szerveivel lehetne tárgyalni, de a meg egyezést a **felső szintű bürokraták** mindig megakadályozzák.

– A természetvédelem **bölcsőjét** az erdészek ringatták, a természetvédők nem tettek mást, csak átvették vagy át akarják venni az eredményeket.

– A természetvédők már **Kaán Károlyt** is kisajátították, mintha csak természetvédelmet csinált volna, pedig azt

éppen csak elkezdte, a legjelentősebb száz írásából csupán négy foglalkozik természetvédelemmel.

A természetvédők ellenérvei közül – terjedelmi okok miatt – csak néhányat ismertetünk:

– A természetvédelmi feladatok szélesebb körűek annál, mintsem hogy a vállalati rendszerben működő erdészeti szervezetek azokat el tudnák látni.

– A védett értékek jelentős része nem kötődik erdőhöz, és az erdőben található is sokszor speciális ismereteket igényelnek.

– A természetvédelmi feladatok jelentős részben hatósági jellegűek, melyeket az erdőgazdálkodók eleve nem láthatnának el.

– Az erdészeti, faipari stb. részvénytársaságok alkalmazottainak többsége úgy viselkedik és gondolkodik, mintha jelenlegi munkaadójuk és a főhatóság azonos lenne az 1950-ben létrehozott és később megszüntetett, az Országos Erdészeti Főigazgatóság által kézi vezetéssel irányított, szőfogaadó és jámbor állami erdőgazdaságokkal, amelyek még alkalmasak lehetnek bizonyos természetvédelmi kezelési feladatok ellátására. Ami az irányítást illeti, az akkori felügyeleti szerv (OEF) szakmailag egyetlen jogutódjával (pl. ÁVÜ, ÁPVRT, holding, Honvédelmi Minisztérium stb., stb.) sem hasonlítható össze. Maga a „gazdaság” fogalma, formája, ill. az azok életébe beleszólást gyakorló, nehezen csoportosítható szervezetek elnevezése és száma is szinte követhetetlen. (Pl.: erdő és fafeldolgozó gazdaság, vadgazdaság, erdő- és vadgazdaság, tanulmányi erdőgazdaság, parkerdőgazdaság, FALCO, a varsói szerződés fegyveres erőinek tisztukára részére kialakított és fenntartott, katonai igazgatás alatt álló, vadászati célú erdőgazdaságok, vállalati tanácsok, felügyelő bizottságok stb., stb.).

A kritikusok többsége nem ismeri az erdészeti és a természetvédelem szervezeti különválásának történetét, ami röviden a következő: 1962-ben *Febér Lajos* és *Losonczy Pál* javaslatára az Országos Természetvédelmi Hivatal kivált a Földművelésügyi Minisztériumból. 1973-ban *Madás András* és *Rakonczay Zoltán* megegyeztek abban, hogy a természetvédelmi feladatok ellátására egyre alkalmatlanabb erdőgazdaságoktól a munkát átveszik az állami erdőrendező-ségek. 1979-ben *Sali Emil* kezdeményezésére *Gonda György* és *Királyi Ernő* egyetértettek abban, hogy a továbbiakban az erdőrendező-ségek természetvé-

delmi feladatokat nem láthatnak el (kétször ezeket is megszüntették).

Az alábbiakban idézeteket és kivonatokat sorolunk fel az Erdészeti Lapok utóbbi harminc évében megjelent, több esetben polemizáló hangvételű írásokból:

– *EL, 1991. január*

B. GY. színművész: „Ezután már csak az következik, hogy senkit sem akartok az erdőbe beengedni”. V. D. erdőmérnök, író: „Vége a viszonylagos nyugalomnak: a magyar erdészetet példátlanul nehéz próbára tevő, sorsfordító évek következnek”. P. E. erdőmérnök: „az pedig már nem is nevelés, hanem egyenesen lehetetlen, hogy az erdőgazdaságokat hatósági jogosítványokkal ruházzák fel.

– *EL, 1992. március*

Gy. P. erdőmérnök: „Soha nem voltak olyan rossz viszonyban erdészek, természetvédők és erdőtulajdonosok, mint manapság”.

– *EL, 1993. október*

J. R., erdőmérnök: „A természetvédelmi érdekeket nem lehet a két szakterület összefogása nélkül megvalósítani.”

– *EL, 1994. július-augusztus*

Egy erdőmérnök: „Erdőgazdálkodni csakis nyereségesen – és lehetőleg tulajdonosonként...” „Szakmánk képviselőinél senki nem ismeri jobban az erdővel való bánást.” A sok szabály miatt az erdőben „egyébként is csak lábujjhegyen járhatok.” „Az ökológusok elméletieskedő tudósok, akik csak bebeszólnak a dolgokba, de semmi gyakorlatias, kézzel fogható eredményt nem produkálnak.”

– *EL, 1994. december*

Cs. S. erdőész által megfogalmazott, a hazai természetvédelemről és egyik jelentős személyiségéről alkotott véleménye illetve minősítése: „összeférhetetlen”, „öntelt”, „cinikus”, „megalázó”, „sértő”, „dilettáns”, „kíméletlen”, „gátálatlan”, „lekezelő” stb. „Az erdészet válsághelyzetét tovább fokozza és mélyíti a természetvédők erdő- és természetellenes tevékenysége.” „Leplezetlen céljuk: átvenni az uralmat a magyar erdők felett, szétzilálni a magyar erdész-társadalmat.” „Nem a farka csóválja a kutyát.” B. L. erdőmérnök: A természetvédelem „elrettető példája egyes madárfajok (kánya, rétisas, feketególya) fészkének védelme,” amelynek következtében „egész erdőállomány pusztul el.” „a magyar természetet a rajtuk kívüli magyarok nélkül védeni biztos kudarc!”. „a természetvédelem a jövőben csak akkor fog előrelépni, ha a helyi önkormányzatra támaszkodik.”

– *EL, 1995. január*

B. L. „Az itt élők látják a nemzeti park fölöslegességét.” A. L.: „Kicsit unalmas minden ilyen témakörrel foglalkozó írás elején olvasni, hogy bezzeg a természetvédelem a magyar államerdészetből nőtt ki.” „de azóta eltelt egy évszázad, s maguk az erdészek ... legjobban eltávolodtak a hazai természetvédelemtől. Nyilvánvaló, hogy egyes erdészeknek semmilyen védelmi funkció nem felel meg”. Ezért merik nevezni „gyepmesternek a természetvédőket.” „egyeseknek szükségük van rétisásra, feketególyára.” „Nem kötelező természetvédő magatartást tanúsítani (a természetpusztítás sokkal jövedelmezőbb), de fölöslegesen az összeütöztetést sem kell szítani.” Igaza van abban, hogy „az erdőt erdészek nélkül védeni biztos kudarc, csak ne vágják ki maguk alatt a fát.” Az erdészek addig ringatták a természetvédelem bölcsőjét, amíg az újszülött egyszer csak elszenderedett. Az erdő nem tulajdona az erdésznek, hanem munkahelye. V. G. akadémikus: „nehéz szembeszállni valamivel, ami eredménytelennek tűnik”. „A ma emberére a rövidlátás jellemző.” B. D. egyetemi tanár: „Erdeink 80-90%-a tarra vágott, 64%-a pedig degradált...”.

Mások (a kedélyesebbek) az ellentétek egyik forrásának a komolynak tűnő, olykor annak is látszó, másoktól átvett vagy általunk kitalált, kiüresedett, semmitmondó, közhellyé silányult jelmondatokat, kívánságokat, óhajokat tekintik:

– „Erdészeket a parlamentbe!” (szegény erdészek)

– „Egységes minisztériumi szervezet lenne jó.” (Most pont az van!)

– „Mindenki számára világos...” (de senki sem érti).

– „Az utolsó pillanatban vagyunk” (már vagy kilencven éve!)

– „Legfontosabb az együttes fellépés!” (ennek jegyében négy erdőész és négy természetvédő tárgyalóasztalhoz ült. Néhány óra múlva a népművelő és a jogász a teljes egyetértés, a hat erdőész pedig a teljes egyet nem értés jegyében távoztak.)

– „Az erdő fohásza.” (A fohász azóta is aktuális!)

– A „selmeci szellem” (elillanni látszik).

– „A helyes sorrend: egyesülés után a szétválás, utána az egyesülés és így tovább...”

– „Mi, magyar erdészek” (továbbá kiskunok, jászok, matyók, barkók stb.)

Vidéki levél.

Tekintetes Szerkesztő Ur! Az „Erdészeti Lapok” folyó évi II-ik füzetében „A magyar erdők óriási és aggasztó érdekeiben” Pisco Cornél ur által hozott érdekes közleményt, és a tekintetes szerkesztőség által ezen ügyre vonatkozó biztató megjegyzést olvasván – feltettem magamban, hogy a mi vidékünkön is bemutatok ezen soraim utján egypár agg óriást, annival is inkább, mert bátran állíthatom, hogy a mi vidékünkön éppen a kezelemre bízott himódi erdő az egyetlen, melyben még agg óriások fordulnak elő. Meg kell azonban jegyezni előre, hogy az én bemutatandó óriásom sem történelmi nevezetességgel, sem pedig rendkívüli öregséggel daczára ép egészséggel nem dicsekedhet; hanem ő rajta csakugyan meglátszik, hogy tisztességes fa lehet talán már akkor is, midőn Árpád apánk népével a magyar földet elfoglalta!

A „püspöki fa” a Csalános nevű erdő részben áll – körülete mellmagasságban 7.2 méter, a mi 2.3 méter átmérőnek felel meg. A törzs magassága a legalsó oldalig 9 méter, az elágazott törzsrész 14 méter és így az egész magasság a hegyéig teszen 23 métert. Ágazata a törzshöz aránylag kevés, de vastag ágakból áll; galyágai már nagyon gyérek. A legalsó oldalág kivétel a többi közül, mert ez önállóan is tekintélyes fa lehetne, a mennyiben alsó átmérője meghaladja a 0.80 métert, de csonka és hosszúsága csak 8 méter, kevés galyforma ágazattal. A fa a mint már előre is kijelentem, nem egészséges; mert ember emlékezet óta odvas lévén, odúja északkeletnek földszint nagy nyílással bír. Az odu azonban nem nagy terjedelmű; de a fa valószínűleg végig vöröspudvás, mert az alsó ágon felül szintén három kisebb odu van, a melyekben 1879. év nyarán mindegyikben egy-egy méhraj tanyázott. Tömör-köb tartalma ezen fának, odvas volta miatt nehezen számítható ki ugyan, de a mennyire hosszabb helybeli gyakorlatom segélyével számítom – köb tartalma 75–80 köbméter körül áll.

*Ziegelhoffer Mihály, győri püspöki pagonyerdész.
(EL 1881. április, 299. oldal)*

A lap olvasóinak a témával kapcsolatos tisztánlátását jelentősen nehezíti, hogy a véleménykülönbségeken túl a cikkekben sok a tárgyi tévedés is. Ezek egy klasszikus példája (EL, 1994. december): „megcáfolhatatlan igazság, hogy Magyarországon 85 évvel ezelőtt – 1909-ben – *Darányi Ignác* miniszterelnök és *Kaán Károly* erdőmérnök szervezésével kezdte meg működését a hazai természetvédelem. A Földművelésügyi Minisztérium és az Országos Erdészeti Egyesület keretein belül alakult meg az Országos Természetvédelmi Tanács”... Ezzel szemben tény: Darányi Ignác 1909-ben nem (meg máskor sem) volt miniszterelnök. A miniszterelnök Darányi Kálmán volt, de ő is csak 27 évvel később. Kaán Károly a jelzett időpontban erdőmester volt. Így sem az egyik, sem a másik, sem együttesen, sem külön-külön nem szervezhették meg az OTvT-t. Ez a tanács egyébként harminc esztendővel később, 1939-ben jött létre, de soha nem tartozott az OEE keretei közé. Az írás további, nem idézett részében kerekén húsz, ezekhez hasonló tárgyi tévedés olvasható.

Az alábbiakban néhány megfontoltabb gondolat rövidített és szerkesztett változatát ismertetjük. Mivel nem embereket akarunk „kipellengézni”, neveket csak ott említünk, ahol ez nem sértő.

– A háború (vagyis az erdők nagy részének államosítása) előtt – ritka kivételtől eltekintve – az erdészek soha nem voltak tulajdonosi pozícióban..., a mindenkori tulajdonost szolgálták..., de most önérzetesen inkább az erdő szolgálatáról beszélünk. Az elmúlt negyven évben az erdészek tulajdonosként viselkedtek ugyan, de a tulajdonoséhoz hasonló jogosítványra csak az erdőgazgatónak volt... A legújabb politika nem akarja tudomásul venni az erdőgazdálkodás minden más gazdasági ágától eltérő sajátosságát. A kirándulókat, sportolókat, természetvédőket szolgáló erdők költségeinek megtérítése nem könyöradomány, hanem olyan jogos járandóság, mint ami az oktatásnak, az egészségügynek vagy a honvédelemnek is jár. Én sajnálom önöket, de elsősorban magukat hibáztathatják. Kiket vadásztattak ötven évig, hogy egy sem akadt köztük, aki maguk mellé állna? Miért adták el a faipart, és miért mondtak le a természetvédelemről? A háború után mindez önöknél volt. Amióta képviselő vagyok, rokonszenvvel figyelem az erdészek munkáját, de azt tapasztalom, hogy akárhányan összejönnek is, mindig ugyanazok vannak jelen, egymást

szidják, oktatják vagy dicsérik. Rendezvényeik zártkörűek, nyelvezetük nehezen érthető. Néha szégyelljük azt, amire akár büszkéek is lehetnénk, és dicsekszünk azzal, amivel talán nem kellene. 1879-től beszélünk az üzemtervezésről (és a tartamosságról), 1935 óta a természetvédelem szükségességéről, de a teljes üzemtervezettséget csak 1970-ben értük el, első nemzeti parkunkat pedig csak 1973-ban létesítettük. A nagy erdésztömegek szakmai tanácskozás címen történő összehívása semmi eredményt nem hoz. Kecskeméten a Nyíri erdészháznál találkoztunk vagy ezren, ettünk, ittunk, gyönyörködtünk a szép tájban, megveregettük egymás vállát, éreztük a feszültséget, majd szorongva hazakullogtunk... Közben erdészek százai maradtak munka nélkül, és az erdők tízezer hektárjai erdész nélkül. Erdemi tanácskozást húsz-harminc embernél több nem tud folytatni. Azt, hogy a természetvédőket egyesek a szakmájuk perifériáján lézengő, jelentéktelen, akadémikuskodó, csupán kedvtelésüknek élő, képzetlen dilettánsok gyülekezetének tekintsék, ugyanúgy el kell tűrnünk, mint amikor bennünket egyszerűen pénzéhes favágóknak neveznek..., de az már a jó ízlés határán van, hogy egy biológust gypmesternek minősítenek. Olvasom az ön könyvének 276. oldalán, hogy a pusztai talpas tyúkot 1888-ban a magyar királyi földművelésügyi, ipari és kereskedelmi miniszter nyilvánította védetté. Ez talán azt is jelenti, hogy a vasútépítés és a bicikligyártás bölcsőjét a földművelők ringatták? Amikor én elszegődtem madarászna, a Madártani Intézet a növényvédelmi osztályhoz tartozott. A mögöttünk lévő másfél évszázadban az államerdészetnek még önálló székháza sem volt soha. Mindig az FM-ben volt néhány szobájuk. Önöké volt a természetvédelem, önök pedig a mieink. Tudják, hogy Kaán Károly nem erdészeti és nem természetvédelmi, hanem földművelésügyi államtitkár volt? Jó lenne már ezt a vitát lezárni! Az erdészet és a természetvédelem „együttélésének” első 110 esztendejében a hatalmas területeken „illetékes”, nagy gazdasági potenciált jelentő, sok tízezer embert foglalkoztató, a lakosság által jól ismert és elismert államerdészetben belül a természetvédelem egy jelentéktelen, még mellékszereplőnek is alig tekinthető valamiféle „egyéb” volt. A történelmileg minősíthető „helycsere” okai szerteágazóak: egyik oldalról fájdalmasak, másfelől elégedettségre adnak okot....

– A mi hibánkért ne okoljunk mindig másokat. Vegyük tudomásul, hogy amit a természetvédők megcsináltak, azt mi is megcsinálhattuk volna... Azt senki nem vitathatja el tőlünk, hogy az erdészek a második világháború után néhány évtizeden keresztül gigászi munkát végeztek. Akik az erdészek „trónfosztását” nem hajlandók tudomásul venni, megfélemlenek arról, hogy korábban a nagy erdőbirtokosok nem alkalmaztak külön erdőort és természetvédelmi ort, sok esetben a lótenyésztést, a malmokat és a pálinkafőzést is az erdészekre bízták.

A nem erdősz természetvédők, elsősorban a barlangászok, botanikusok, zoológusok és kultúrtörténészek azt értik legkevésbé, hogy az – általuk elismert és megbecsült – erdészszakemberek miért nem veszik tudomásul, hogy a védett természeti értékeknek jóval több, mint a fele erdőn kívül van. Ide kell sorolni a réteket, legelőket, mocsarakat, lápokot, szikes tavakat, kunhalomokat, földvárakat, hangyabolyokat, melyek az ország területén szétszórva, közel 18 ezer darabban található, valamint az ezeken az élőhelyeken védelem alatt álló növény- és állatfajokat, valamint a közel tízezer darab háziállatot. Számukra az is érthetetlen, hogy az erdészek miért éppen a természetvédőkkel kerültek konfliktusba, hiszen például a katonai kézben lévő erdőket valószínűleg több veszély fenyegeti.

A szerző megjegyzése

Külön kategóriát képeznek az erdészeti ágazat legfelsőbb, döntéshozó beosztásában volt egykori vezetői: *Soós Gábor*, *Sali Emil*, *Királyi Ernő*, *Koleszár István*, *Benedek Fülöp*, *Sirman Ferenc*, *Raskó György*, *Lovászi Csaba* stb., akik a természetvédelemmel szembeni ellenszenvüket nyíltan vállalták, hivatalos írásaikban megjelentették, beszédeikben hangsúlyozták, a természetvédelmet utasításaikban, megnyilatkozásaikban őszintén és folyamatosan leértékelték, de véleményüket az erdészeti lapok hasábjain sosem írták meg. (Közöttük volt egy kolléga, aki a védelem alá helyezett erdők üzemtervekbe történő bejegyzését húsz éven keresztül megakadályozta.) A természetvédelemmel kapcsolatos ellenszenvük okai ismeretlenek, de az elsősorban a két testvérágazat szervezeti összehasonlásának kérdésében volt teljesen egyetemes és elutasító. A természetvédelem és az erdészet szervezeti szétválását elérték, újraegyesítését megakadályozták, de a természetvédelem megerősödését nem tudták meggátolni.